

LA SALA TRES 1972-1979

EN LA RUTA DE L'ART ALTERNATIU A CATALUNYA

Des de la distància del temps, no deixa de ser sorprenent que durant un curt però intens període de set anys, a la ciutat de Sabadell, tan propera a la capital cultural del nostre país, s'hi donessin cita els artistes més representatius de l'art conceptual català. Per comprendre aquest fet hem de recordar dues circumstàncies fonamentals. La primera fa referència a la dinàmica cultural, social i política de la centenària Acadèmia de Belles Arts de Sabadell durant els ajuntaments franquistes i la segona, a la pròpia estructura del moviment conceptual a Catalunya que tingué com a principal característica un desplegament múltiple des de diferents epicentres situats a diversos punts del nostre territori.

És així com la històrica **Sala Tres de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell** va formar part dels denominats "espais alternatius" de Catalunya sorgits durant la dècada dels setanta. Gestionats sense finalitats lucratives, aquests espais varen néixer amb la voluntat de donar difusió als nous llenguatges de l'art generat per joves creadors inconformistes, imaginatius i curulls d'energia que impulsaven el debat crític com a fonament i base de tota creativitat. Un art fructífer que es donà a conèixer sota el nom d'*art art pobre, art efímer o art conceptual*, i que sovint, es va caracteritzar per la seva alta càrrega ideològica directament relacionada amb el context polític i social en què sorgí.

Des d'uns anys ençà, aquesta branca "alternativa" de l'art català dels anys setanta ha estat objecte de revisions i anàlisis tot ocupant un lloc propi en la història de l'art contemporani. En aquest sentit, l'estudi de la Sala Tres de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell i el seu programa d'activitats –un veritable escenari de les noves idees, dels debats, discussions i contradiccions d'una dècada– aporta dades i punts de vista importants per a la reconstrucció dels circuits territorials i àmbits socials des d'on els joves creadors catalans dels anys setanta, volien transformar els llenguatges i els espais tradicionals de l'art.

L'anàlisi de la Sala Tres, no tan sols és un dels temes pendents en el procés de recuperació i valoració de la història territorial de l'art català, sinó també un capítol per omplir en el desplegament de la modernitat de l'art sabadellenc. Efectivament, el programa d'activitats de la Sala Tres, que es va iniciar el dia 12 desembre de 1972 amb la presentació del manifest: *L'exposició d'Art Nou Català*, cons-

titueix un punt d'inflexió summament important en la història de les dissidències culturals de la ciutat. No és en va, que el grup fundador de la avui mítica Sala Tres, escollís per presentar-se, un també mític manifest històric, rescatat de les pàgines del número 2.222 de la *Gazeta del Valles*. El manifest en qüestió, fou redactat per la Comissió Organitzadora de l'Exposició d'Art Nou Català, inaugurada a Sabadell el 13 de juliol de 1915. En els annals de la història cultural sabadellenca, aquella fou una mostra històrica perquè va obrir la ciutat als camins de l'avantguarda alhora que feia trontollar les conviccions i els models normatius de l'art local. Mig segle més tard, la **Sala Tres** naixia com a una vindicació d'aquella actitud renovadora i necessària per rescatar l'art i la cultura dels llastres de l'estancament i l'autocomplaença.

L'exposició, *La Sala Tres 1972-1979, en la ruta de l'art alternatiu a Catalunya* i la publicació que la complementa, és una proposta que vol anar més enllà d'una revisió purament artística d'un determinat període de l'art català i sabadellenc. Si bé és cert que des de la perspectiva que ofereix la distància històrica la Sala Tres destaca amb llum pròpia, també ho és que el seu impuls inicial i la força engrescadora que va contagiar a les joves generacions locals, s'explica millor si se situa en unes determinades coordenades socials i polítiques locals, veritable cultiu de noves actituds, comportaments i compromisos que, en el context de l'efervescència política i social dels anys de transició, generaren inèrcies, interessos i compromisos materialitzats amb la creació de noves i conseqüents plataformes cíviques, polítiques i culturals.

En aquest sentit, la creació de la Sala Tres dins l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, ha de ser analitzada com a una concreció singular en un context local de les condicions i forces històriques globals, que al llarg dels anys setanta, propiciaren la transformació radical de l'art i de la cultura del nostre país des de noves actituds i comportaments. És a dir, com a resposta i projecte col·lectiu que neix en un context cultural i social concret, però obert i receptiu a les influències que en aquell moment dinamitzaven l'art i la cultura internacionals.

EXPOSICIÓ

LA SALA TRES 1972-1979, EN LA RUTA DE L'ART ALTERNATIU A CATALUNYA

La curta però intensa activitat de la Sala Tres serà objecte d'estudi i anàlisi detallada en la publicació que s'editarà amb motiu de la doble exposició que presentem a la seu de l'Acadèmia de Belles Arts i a les dues sales temporals del Museu d'Art de Sabadell. Ambdues mostres, presenten una acurada selecció de documents, materials i obres representatives de la miscel·lània d'activitats impulsades pels diferents grups de gestió d'aquella històrica sala.

Cal destacar que en la selecció que presentem, hi ha un determinant previ ineludible que és la pròpia naturalesa efímera de moltes de les propostes que s'hi presentaren, de les quals, sovint ens en queden tan sols descripcions orals i documents textuais o visuals. Tot i amb això, la nòmina d'autors i obres exposables és tan extensa que sobrepasa els límits físics dels espais d'exposició de què disposem, la qual cosa ens ha obligat a establir determinats criteris de selecció.

Acadèmia de Belles Arts

A les sales de l'Acadèmia de Belles Arts s'hi exposa un nombre significatiu d'obra de set pintors: **Gerard Sala, Josep Guinovart, Manuel Duque, Joan Pere Viladecans, Robert Llimós, Alfons Borrell i Joaquim Chancho**, els quals, encara que amb poètiques pròpies, comparteixen la intensa investigació del llenguatge pictòric que va caracteritzar la dècada dels setanta enmig de la crisi de l'art informalista i els nous realismes estètics.

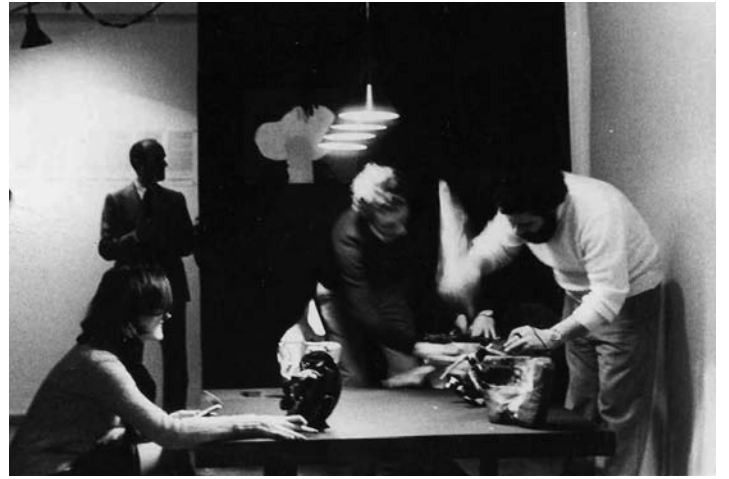
Museu d'Art de Sabadell

A les dues sales del Museu d'Art s'hi presenta una selecció d'autors i obres que participen de l'opció alternativa als llenguatges tradicionals de la pintura o l'escultura. El recorregut expositiu s'ha establert en dos grans àmbits. A la planta baixa del Museu s'hi exposa una selecció d'obra vinculada al denominat *Conceptual objectual*, és a dir, autors com **Benet Ferrer, Jordi Cerdà, Josep Domènech i Jordi Pablo**, que, tot i el caràcter ideatiu de la seva obra, no han deixat de posar èmfasi en l'aspecte empíric de la creativitat des d'opcions molt diverses i personals.

A la sala del primer pis s'hi presenta el treball de nou autors, **Francesc Abad, Jordi Benito, Eulàlia Grau, Fina Miralles, Joan Rabascall, Àngels Ribé, Ramon Santos, Francesc Torres i Lluís Utrilla**, significativament lligats al qüestionament conceptualista de la producció artística, unit a certa radicalització ideològica davant de la situació política i social que els va tocar viure. Cada un d'ells representa una opció individual en la diversitat d'espais de reflexió crítica oberts durant el període de l'art conceptual català, el qual, donà lloc a noves categoritzacions com *Art de comportament, Art d'entorn, Art sociològic, Art d'identitat, Art i natura* o *Art polític*.

Si bé és cert que la gran utopia de l'art conceptual no s'ha acomplert –l'art i els artistes segueixen sent un luxe per a la societat capitalista– també ho és que els artistes conceptuals crearen models, actituds i comportaments útils encara avui. La projecció diferida d'aquell art, avui recollida pels autors més inquietos i actius, és, potser, haver indicat que l'art més emocionant pot viure dins de les energies socials sense que s'hagi, encara, reconegut com a tal. Tal com afirma Lucy Lipard, pionera en l'estudi de l'art de concepte, optar pel poder alliberador de l'art, encara que sigui una llibertat condicional, és sempre una engrescadora possibilitat.

Maia Creus Comissaria de l'exposició

SALA TRES. RELACIÓ D'ACTIVITATS

- 1972** Presentació del manifest fundacional *L'EXPOSICIÓ D'ART NOU CATALÀ*
Gerard Sala. Pintura
- 1973** *Guinovart*. Litografies
Jové - Verdaguer - Galí. Experiència d'art efímer al carrer i entornament
Manuel Duque. Pintura
La Documenta. Mostra de documents
Pep Domènech o Josep Domènech (home de Lola). Art objecte
Carlos Pazos. Perfum. Ambient
Viladecans. Pintura
Lluís Utrilla. 1971-73. Accions tàctils - lectures - Oclusions. Documents visuals, filmacions i objectes
Robert Llimós. Pintura
- 1974** *Fontanals*. Escultura
Fina Miralles. Translacions. Muntatge i documentació d'accions fetes a la naturalesa
Alfons Borrell. Pintura
Jordi Pablo. Deformar la naturalesa de lo funcional. Art objecte
Jordi Pablo. Morfologia General. Conferència
Benet. Objectes de terra cuïta. Art objecte
Victòria Combalia. Del minimalisme a l'art conceptual. Cicle de cinc conferències
Ferran García Sevilla. Semblaça/Contacte. Muntatge, documents i acció
- 1975** Sala Tres exposa a la Sala Tres (1972-1974). Mostra de documents
Reproduccions. Mostra de pòsters amb reproduccions de pintura naturalista
Josefina Miralles. Relacions: terra, aigua, aire, foc. Muntatge, documentació i acció
L'entorn de Ràfols Casamada. Muntatge. Col·laboració Carlos Pazos
Reproduccions. Josep Domènech. Muntatge
Espais Sonors Llorens Balsach. Instal·lació sonora
- 1976** *Miquel Vilà*. Gravats
Puertolas. Pintura
Viladecans. Objectes
Grup S.A. Conseqüències d'un Medi. Muntatge
Joaquim Chancho. Pintura
Abad - Benito. Muntatge i documents
Josep M. Figueres. Poemes visuals. Poesia visual
Josep Domènch: "Obres de 1967 a 1976", "No és art qualsevol cosa" i "*Artistes Reunits*". Muntatges i art objecte
Ferran García Sevilla. El far/lo del Poder (joder, moder). Entornament no inaugurat
Muntadas. Emissió / Recepció. Instal·lació

- 1977** *Eulàlia Grau*, “...Inventamos también nosotros”. Instal·lació
Grup Taloutal. Procés. Muntatge i accions
Jordi Cerdà. *Performance reflexiu*. Acció - Instal·lació
In-out. *Manuel Valls*. Instal·lació
Jordi Benito. *Mal-Son*. *Las camas de la muerte (Goya)*. Muntatge
Gómez-Santos. “*Epíleg dels condicionaments*”. Muntatge
Francesc Abad. *Homenatge a l’home del carrer*. Instal·lació
Francesc Torres. *Escenografia dels oficis*. Instal·lació
- 1978** *Miquel Gasull - Ramon Roses*. *M.G.B. Moriren per voluntat pròpia*.
Muntatge
Marutxi. “*La palabra*”. Muntatge poètic a partir de l’obra de l’escriptor
Leon Felipe
Fernando Megias. *Sistemas 2*. Instal·lació
Eleccions (Joan Rabascall). *Eleccions - crisi (Francesc Abad,*
Ramon Santos). Instal·lació audiovisual
Carles Pujol. *7 elements*. Instal·lació
Fina Miralles. *Matances*. Fotocomposicions
Eulàlia. “*Orden público. Discriminación de la mujer*. Serigrafies,
obra sobre paper i llibres d’artista
Grup Taloutal. *La integració d’un roc o la història d’un home dur*.
Muntatge
Domènech: La Santa. Instal·lació
Jordi Cerdà. *Objectes i caps*. Art objecte
Albert Girós. *Lectura d’una acció (Peça d’acció III)*. Instal·lació
- 1979** *Concha Jerez*. *Significación del estilo. Propuesta basada en*
la recuperación de 12 hojas de periódico. Instal·lació

ACADÈMIA DE BELLES ARTS DE SABADELL

DEL 5 DE SETEMBRE AL 20 D'OCTUBRE DE 2007

Passeig Manresa, 20 08201 Sabadell T. 93 7250945

Horari: de dilluns a dissabte, tarda de 18 a 21 h.

MUSEU D'ART DE SABADELL

DEL 5 DE SETEMBRE AL 16 DE DESEMBRE DE 2007

Doctor Puig, 16 08202 Sabadell T. 93 7257144 www.ajsabadell.cat

Horari: de dimarts a dissabte, tarda de 17 a 20 h.

Diumenges i festius: matí d'11 a 14 h. Dilluns tancat

Amb la col·laboració de :

FUNDACIÓ
VRS

MAS MUSEU
D'ART DE SABADELL

Ajuntament de Sabadell